

SOLON BIJ KROISOS

In de tijd dat Kroisos nog bezig was het Lydische rijk verder uit te breiden, kwamen bijna alle wijze mannen uit de Griekse wereld om de een of andere reden naar Sardis. Onder hen was ook de Athener Solon, die op verzoek van zijn stadsgenoten nieuwe wetten had gemaakt en daarna voor tien jaar op reis was gegaan. Hijzelf beweerde dat hij dat deed met wetenschappelijke doeleinden, maar in werkelijkheid was het om niet gedwongen te worden om iets aan zijn wetten te veranderen, want de Atheners hadden met dure eden zich ertoe verplicht om tien jaar lang de wetten van Solon ongewijzigd toe te passen. Dat was dus de ware reden voor Solon om op reis te gaan.

Hij kwam bij die reis in Egypte bij farao Amasis en natuurlijk ook bij Kroisos in Sardis, in Lydië. Na aankomst werd hij door Kroisos in zijn paleis gastvrij ontvangen. Na een dag of drie gaf Kroisos zijn dienaren opdracht om Solon rond te leiden in de schatkamers. Toen deze alles grondig had bekeken, achtte Kroisos het moment gekomen om hem de volgende vraag te stellen : “Waarde gast uit Athene, groot is de roem die ons over u heeft bereikt met betrekking tot uw wijsheid en uw verre reizen. Men zegt dat u uit weetgierigheid grote afstanden hebt afgelegd. Nu is bij mij de vraag opgekomen of u wel eens iemand hebt gezien die, volgens u, de gelukkigste is van alle mensen.”

Kroisos stelde die vraag omdat hij dacht dat hijzelf de gelukkigste man op aarde was. Solon was geen vleier en antwoordde naar zijn eerlijke overtuiging : “De Athener Tellos is de gelukkigste man.”

Koning Kroisos was ten hoogste verbaasd en vroeg : “Waarom beschouw je de Athener Tellos als de gelukkigste man ?” Solon antwoordde : “Tellos had in de eerste plaats voortreffelijke kinderen. Ten tweede leefde hij in een periode dat het zijn stad heel goed ging. Ten derde mocht hij het meemaken dat al zijn kinderen in leven bleven. Ten vierde stierf hij een

schitterende dood : hij stierf terwijl hij de vijanden van de stad op de vlucht joeg. De Atheners begroeven hem op staatskosten en brachten hem veel eerbetuigingen.”

Toen vroeg Kroisos wie dan wel de tweede gelukkigste mens op aarde was, in de veronderstelling dat hijzelf dan toch wel op de tweede plaats zou komen. Maar Solon zei : “Dat zijn Kleobis en Bitoon. Zij leefden in Argos en verdienden behoorlijk de kost. Bovendien beschikten zij over zo’n lichaamskracht dat ze beiden prijzen behaalden op wedstrijden. Over hen wordt het volgende verhaal verteld. Er was eens een feest ter ere van de godin Hera in Argos. Hun moeder moest daarvoor in elk geval per ossenwagen naar het heiligdom gebracht worden. Maar de ossen waren niet op tijd van het land gekomen. Omdat de tijd drong, spanden de jongemannen zichzelf onder het juk en trokken de wagen met hun moeder erop. Zo kwamen zij na een afstand van 45 stadiën (bijna 9 kilometer) bij de tempel aan. De andere mannen kwamen rond hen staan en prezen de geweldige kracht van de jongemannen. En de vrouwen uit Argos prezen de moeder die zulke voortreffelijke zonen had. De moeder, vervuld van dankbaarheid en vreugde om wat de jongens voor haar hadden gedaan, ging voor het beeld van de godin staan en vroeg haar biddend om aan Kleobis en Bitoon dat te geven wat voor een mens het allerbeste is. Toen zij gebeden had, bracht zij tezamen met haar zonen een offer en ze namen deel aan het feestmaal dat daarop volgde. Daarna legden de jongemannen zich ter ruste in het heiligdom. Maar ze stonden niet meer op, hun leven eindigde daar en was alzo vervuld. De mensen uit Argos lieten beelden van hen maken en plaatsten die als geschenk bij het orakel van Delphi.”

Kroisos werd boos en zei : “Waarde gast uit Athene, is ons geluk in uw ogen dan zo klein, is dat helemaal niets waard, dat u ons zelfs niet met gewone mensen op één lijn kunt stellen ?”

Solon antwoordde : “In een lang leven is een mens getuige van veel wat hij liever niet zou zien. Veel moet hij meemaken tegen zijn zin. Ik neem aan dat het leven van een mens 70 jaren telt. Dat zijn 25.200 dagen zonder de schrikkelmaanden. Rekenen we die erbij dan komen er nog 1.050 dagen bij en wordt het totaal dus 26.250 dagen. Van al die dagen is er niet één gelijk aan de andere. Elke dag brengt zijn eigen lotgevallen mee. Zo is de mens volkomen onderworpen aan de wisselvalligheden van het lot. Ik heb de indruk dat je zeer rijk bent, o koning, maar gelukkig noem ik je nog niet, zolang ik niet vernomen heb dat ook je levenseinde schoon was. Want wie veel aardse goederen bezit, is daarom nog niet gelukkiger dan de arme. Hij is wel beter bestand tegen ziekte en onheil en heeft meer middelen om zijn behoeften te bevredigen, maar gelukkig kan ik hem pas noemen, als hij zijn leven ook op een gelukkige wijze besluit. Men moet dus wachten met een oordeel tot de mens is gestorven. Ik kan je nu dus wel welvarend noemen, maar nog niet gelukkig. Dat één mens alles in zich verenigt is even onmogelijk als dat één land alles zou bezitten wat het nodig heeft. Als een land het ene heeft, mist het wel iets anders en het land dat het meeste bezit is het beste. Zo is ook geen enkel mens van al het goede voorzien. Hij bezit het ene, maar mist het andere. Wie de meeste hoedanigheden in zijn leven bezit en dan ook nog zijn leven op een goede wijze afsluit, die is het waard de naam te dragen van de meest gelukkige te zijn. Vele mensen kregen eerst een glimp van het geluk te zien en stortten daarop in de diepste ellende.”

Kroisos was niet bijzonder tevreden over de woorden van Solon. Hij vond hem maar een domme man, omdat hij geen oog had voor het geluk van het ogenblik, maar meer waarde hechtte aan het einde van elk ding.

Na het vertrek van Solon werd Kroisos door ramspoed getroffen.

Zijn zoon werd gedood bij de jacht op een everzwijn. Over een andere zoon, die stom

was, kreeg hij van het orakel van Delphi de volgende uitspraak :

“Machtige Lydische vorst, gij hoogst onnozele Kroisos !

Wens niet te horen het vurig begeerde geluid in uw woning.

Beter toch ware 't voor u de stem van uw kind nooit te horen,

want zijn eerste woord zal een ongeluksdag u verkonden !’

Korte tijd later viel de Perzische koning het Lydische rijk binnen. De Perzen drongen het paleis van Kroisos binnen en de zoon, die de soldaten zag naderen, kreeg plots macht over zijn stem en riep : “Doodt Kroisos niet !”

De Perzen maakten zich meester van stad en paleis en zetten Kroisos op de brandstapel. Toen de vlammen aan de buitenkant van de stapel al brandden riep Kroisos : “Solon !” Kyros, de koning der Perzen vroeg wat hij daarmee bedoelde en Kroisos zei : “Dat is iemand, met wie alle vorsten eens zouden moeten praten.” Kyros vroeg wie die Solon was, en Kroisos vertelde over het bezoek van Solon. Daarop besloot Kyros de brandstapel te laten doven, maar men slaagde daar niet meer in. Toen bad Kroisos tot de god Apollo, en zie, plotseling betrok de hemel en viel er regen in dichte stromen neer, waardoor de brandstapel werd geblust. Kyros nam Kroisos op in zijn paleis en kreeg van Kroisos raad over de plunderingen die de Perzische soldaten aanrichtten.

Korte tijd later zond Kroisos gezanten naar Delphi, die moesten zijn boeien aan het orakel schenken en het verwijt overmaken dat het orakel hem slechte raad had gegeven. Het orakel had immers gezegd dat hij door zijn veldtocht tegen de Perzen een groot rijk zou vernietigen en zie eens wat hij verkregen had : boeien. Het orakel echter antwoordde dat Kroisos een volgende vraag had moeten stellen, namelijk : “Welk groot rijk zou er vernietigd worden ?” Maar dat had hij niet gedaan en hij kon het orakel dus niets verwijten.